

Motivace a bariéry podniků pro účast v šetření FSDN

Začátkem roku 2026 proběhl online dotazníkový průzkum Kontaktního pracoviště FADN ČR, jehož cílem bylo zjistit motivace a překážky pro účast zemědělských podniků v pravidelném šetření FADN/FSDN.

ÚZEI ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY A INFORMACÍ

FADN ZEMĚDĚLSKÁ ÚČETNÍ DATOVÁ SÍŤ KONTAKTNÍ PRACOVIŠTĚ FADN CZ

Šetření FADN (Farm Accountancy Data Network) prochází velkou změnou. Stávající dotazník se od letošního roku bude postupně rozšiřovat o proměnné nejen ekonomického, ale i environmentálního a sociálního charakteru. Rozšiřování dotazníku bude probíhat postupně po dobu tří let, což, jak doufáme, přispěje ke snížení náročnosti této změny. Od roku 2026 tedy probíhá již šetření FSDN (Farm Sustainability Data Network), v němž se získávají data za rok 2025. Do dotazníkového online průzkumu se zapojily jak podniky, které se šetření FADN/FSDN pravidelně účastní, tak podniky, které se neúčastní. Zjištění motivací a překážek u obou skupin podniků je velmi cenným podkladem pro analýzu, která by měla přispět ke zlepšení podmínek v šetření FSDN. I díky podpoře Agrární komory se dotazníkového průzkumu zúčastnilo celkem 190 respondentů. Všem velice děkujeme.

Struktura podniků v online průzkumu

Do dotazníkového průzkumu se zapojily podniky všech výrobních zaměření, s rozdílnou výměrou obhospodařované půdy i ze všech krajů ČR. Celkem 54 % z nich byly podniky, které se již účastní šetření FADN/FSDN, zbývajících 46 % byly podniky, které se šetření neúčastní. Podniky konvenčního zemědělství představovaly 70 % z celkového počtu respondentů, podniky ekologického zemědělství 25 % a k regenerativnímu zemědělství se hlásilo 5 % podniků. Z výrobních zaměření byly nejčastěji zastoupeny podniky specializované na smíšenou výrobu (38 %), dále chov skotu a zvířat zkrmujičích objemnou píci (23 %), polní výrobu (21 %) a produkci mléka (13 %).

Z pohledu třídění podle velikosti obhospodařované zemědělské půdy se nejvíce zapojily podniky s výměrou 51–500 ha (40 %), následovaly podniky s výměrou nad 1 000 ha (24 %) a 5–50 ha (22 %). Podniky s výměrou do 5 ha tvořily pouze 3 % všech respondentů. Téměř pětina podniků hospodaří v Královéhradeckém kraji (19 %). Vysokou účast vykázaly také podniky z Vysočiny (12 %) a Stře-

dočeského kraje (11 %), následované podniky z Jihomoravského kraje (9 %), Jihočeského a Plzeňského kraje (po 8 %) a Olomouckého a Pardubického kraje (po 7 %). Podíl ostatních krajů byl do 5 %.

Motivace k účasti v šetření FSDN

Nejsilnější motivací podniků, které se účastní šetření FSDN, je podle získaných odpovědí snaha o poskytnutí dat, která vypovídají o reálné situaci na českých farmách i v zemědělství jakožto celku, společně s přesvědčením, že touto cestou mohou přispět k rozhodování při utváření zemědělské politiky. Důležité je pro ně i dostatečné zastoupení podniků jejich specializace v šetření. Každé výrobní zaměření má svá specifika, a proto je důležité, aby bylo ve výběrovém souboru zastoupeno reprezentativním podílem. Často zmíněnými motivacemi byly i dlouhodobá spolupráce s Kontaktním pracovištěm FADN ČR, dobré vztahy s tazatelem nebo získaná finanční odměna.

Pro podniky, které se šetření neúčastní, by nejčastější motivací bylo poskytnout data podniku své specializace a tím zvýšit vypořádatelnost jeho zastoupení v šetření. Jako důležité byly zmiňovány: zpětná vazba, vyšší informovanost o šetření, nižší množství vyplňovaných dat nebo možnost získání doplňkových služeb (např. poradenství, účetní software, snazší přístup k některým typům dotací nebo půjček apod.). Často byly zmíněny také možnosti finanční odměny nebo podílet se na rozhodování při utváření zemědělské politiky.

Bariéry účasti v šetření

Největší překážkou pro podniky, které se neúčastní šetření FSDN, je nedostatek informací o šetření, jeho funkci a výstupech (41 % odpovědí). Pokud odhlédneme od této bariéry, pak jsou další překážky účasti v šetření velmi podobné pro obě skupiny podniků (viz graf). Vysoká náročnost přípravy podkladů pro dotazník a nedostatečná personální nebo časová kapacita podniku jsou zcela dominantními důvody. Náročnosti přípravy podkladů jsme si vědomi a intenzivně pracujeme na snižování zátěže pro podniky i naše tazatele. Snažíme se co nejvíce dat získávat z jiných zdrojů, abychom se na ně nemuseli dotazovat našich spolupracujících podniků.

Zapojením se do šetření získají podniky řadu cenných informací a možností porovnání.

Pro podniky, které se již šetření účastní, by byly důvodem ukončit spolupráci také příliš nízká finanční odměna nebo pocit, že nemají z toho všeho žádný užitek. Pro podniky, které se šetření neúčastní, by mohly představovat významnou překážku vývoj zemědělské politiky, pokud by dotazník obsahoval údaje podniku, které považují za vysoce citlivé, a špatné načasování sběru dat (v průběhu vegetačního období, kdy jsou podniky vytiženy prací v rostlinné výrobě). Pozitivním zjištěním je, že pouze 4 % podniků, které se již šetření účastní, zvolilo variantu bariéry s výskytem citlivých údajů.

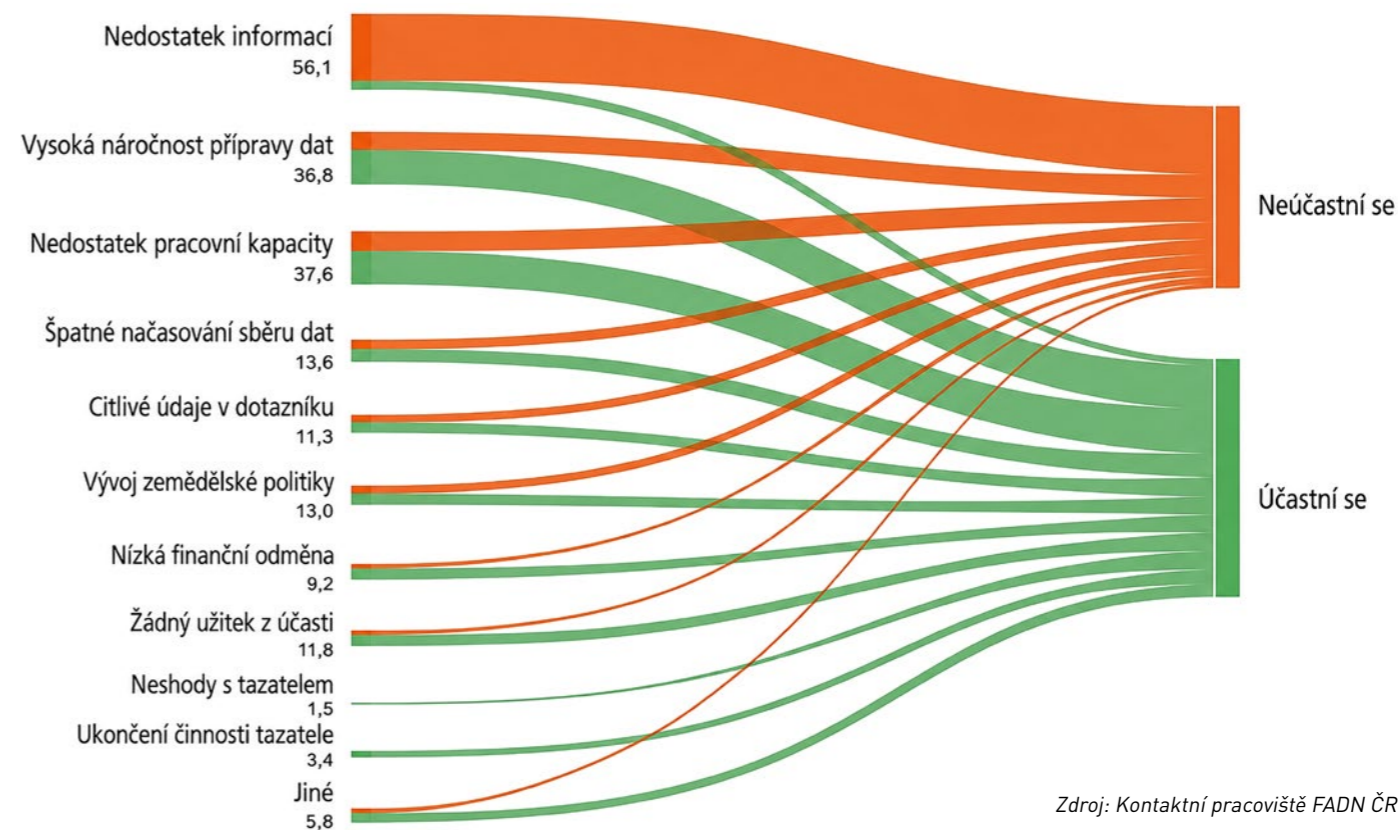
Z pohledu velikosti podniku podle výměry zemědělské půdy

Podniky v průzkumu se s ohledem na velikost obhospodařované půdy identifikovaly do pěti skupin: do 5 ha, 5–50 ha, 51–500 ha, 501–1 000 ha a nad 1 000 ha. Nejdůležitější motivace, které se objevují napříč všemi zkoumanými skupinami, jsou snaha zobrazení reálné situace v zemědělství nebo zastoupení svého výrobního zaměření.

Podniky, které se účastní šetření FSDN a hospodaří na výměře nad 500 ha, resp. nad 1 000 ha, často uvedly jako motivaci k dalšímu pokračování dlouhodobou spolupráci a dobré vztahy s tazatelem nebo pracovištěm FADN ČR. Role tazatele je při sběru dat naprosto klíčová. Je nejen dodavatelem dat od zapojených farem, ale i jejich zpracovatelem pro potřeby dotazníku. Podnikům, které spolupracují s Kontaktním pracovištěm FADN ČR přímo, jsou zase k dispozici naši ochotní a komunikativní pracovníci FADN ČR v Ústavu zemědělské ekonomiky a informací. Finanční odměna je pozitivní motivací nejčastěji u podniků s výměrou 51–500 ha.

Motivace podniků, které se zatím šetření neúčastní, jsou: zvýšení reprezentativnosti svého výrobního zaměření, poskytnutí zpětné

Bariéry účasti v šetření FSDN (podíl v %)

Zdroj: Kontaktní pracoviště FADN ČR

vazby nebo doplňkových služeb, snížení počtu vyplňovaných dat nebo zvýšení informovanosti. Tyto druhy motivací jsou konzistentní ve všech skupinách podle výměry obhospodařované plochy. Podniky s výměrou 501–1 000 ha vyzdvihly také možnost přispět k utváření zemědělské politiky.

Nedostatek pracovní kapacity nebo vysoká náročnost přípravy dat jsou vnímány jako možné bariéry u podniků všech velikostí, ať už se šetření účastní, nebo ne. Stejně tak nedostatek informací u podniků, které s Kontaktním pracovištěm FADN ČR zatím nespolupracují.

Také některé další bariéry jsou shodné pro obě skupiny podniků (účastníci se i neúčastníci se šetření). Podniky s výměrou 501–1 000 ha uvedly jako možnou překážku účasti v šetření výskyt citlivých údajů v dotazníku nebo nízkou finanční odměnu. Pro podniky, které obhospodařují více než 1 000 ha, by bylo problematické, pokud by nevnímaly žádný užitek z účasti v šetření.

Podniky s výměrou 51–500 ha účastníci se šetření zvolily jako možnou bariéru často i načasování šetření v době vegetace a polních prací. Podobnou překážku vnímají i podniky nad 1 000 ha, které se dosud šetření neúčastnily. Časový harmonogram šetření je však daný a, bohužel, jej není možné přesunout do jiného období v průběhu roku.

Je dané administrativními úkony na začátku roku a také skutečností, že se vyplňují data za uzavřený předchozí kalendářní rok, a to včetně uzavřeného účetnictví po odevzdání účetní závěrky (důležité především u podniků právnických osob).

Nepříznivý vývoj zemědělské politiky by představoval bariéru zapojit se do šetření především pro podniky s výměrou 5–50 ha a 501–1 000 ha.

Závěr a poděkování

Společnými tématy motivací podniků, které se již účastní šetření FSDN, jsou snaha o poskytnutí dat pro utváření zemědělské politiky, reálného obrazu v zemědělství a zvýšení reprezentativnosti podniků své specializace. Podniky zdůraznily také význam skutečné situace na českých farmách a faktor dlouhodobé spolupráce. Pro některé podniky je důležitá i finanční odměna za poskytnutí dat a energii, kterou věnovaly jejich přípravě.

Obecně se podniky shodují, že největší překážkou pro jejich další účast v šetření by představovala vysoká náročnost přípravy dat a nedostatek pracovní kapacity v podniku.

Pro podniky, které se šetření FSDN dosud neúčastní, by mohlo být motivací snaha o zvýšení reprezentativnosti farem jejich specializace, poskytnutí zpětné vazby nebo jiných doplňkových služeb. V současné době

mají podniky k dispozici výsledky z šetření FSDN formou pravidelné publikace (v tištěné nebo elektronické podobě), výstupy na webových stránkách <https://fadn.cz/> nebo webovou aplikaci Farmer, kde si mohou sami porovnat výsledky svého podniku s agregovanými výsledky za podobnou skupinu farem podle zvoleného třídění.

Z dalších možností motivací zvolily podniky dostatečnou finanční odměnu, vyšší informovanost o FSDN nebo snížení zátěže při vyplňování dotazníku díky načítání dat z jiných oficiálních zdrojů. Na všech těchto motivacích usilovně pracujeme.

Důležitou bariérou pro spolupráci je pro podniky nedostatek informací o šetření FSDN.

Velmi bychom chtěli poděkovat všem, kteří se online dotazníkového průzkumu zúčastnili. Výsledky jsou pro nás velmi cenné a budeme se snažit přizpůsobit strategii a podmínky spolupráce s podniky tak, aby pro všechny představovaly co nejmenší administrativní zátěž. Kontaktní pracoviště FADN ČR se snaží zpracovávat kvalitní a smysluplná data, aby výstupy věrohodně popisovaly situaci v našem zemědělství.

Zuzana Fuksová, Anna Prajerová, Iveta Mležíková, Martina Harvílková
Kontaktní pracoviště FADN ČR, Ústav zemědělské ekonomiky a informací